

aanschreeuwen.

Het bereik van het Hebreeuwse woord.

Het gebruik van het Hebreeuwse woord $\text{אָנָן} / \text{ZáNgàQ}$ in Jona 1 zou één van de aanwijzingen kunnen zijn, dat de geschreven tekst van dit bijbelboek een late vorm van het bijbelse Hebreeuws bevat, zoals wordt vermoed¹. Want in heel veel teksten wordt dit werkwoord geschreven met een TsàDé ($\text{צ} / \text{Ts}$) i.p.v. een ZàNgìN ($\text{ז} / \text{Z}$) als eerste letter. Beide vormen worden in de lexica besproken. Ze komen in TaNaKh ongeveer even vaak voor en niet zelden in één hoofdstuk of pericoop. Beide werkwoorden worden hier besproken en worden hier met ‘schreeuwen’ vertaald. Beide werkwoorden komen voor in de Qal, de Niphal en de Hiphil; het tweede werkwoord komt bovendien één keer in de Piëel voor. Van beide werkwoorden is één zelfstandig naamwoord afgeleid, dat dezelfde afleidingsstructuur heeft en ook dezelfde betekenis.

Het werkwoord.

Beide werkwoorden komen het meeste voor in de **Qal**.

Het zijn altijd mensen die ‘schreeuwen’ en dit schreeuwen is altijd gericht tot anderen; in de helf van alle gevallen tot God of tot de goden, expliciet of impliciet². Het is dus ‘aan-schreeuwen’.

Hoe emotioneel geladen ook, TsáNgàQ en ZáNgàQ duiden op een handeling en zijn geen uitingen. Het is niet de ongecontroleerde kreet uit schrik of plotselinge pijn. Het is de doelgerichte noodkreet. Het ligt dicht bij wat dieren doen als zij in nood hun soortgenoten alarmeren. Met dit ‘aabschreeuwen’ begint de laatste fase in de geschiedenis van het volk Israël in Egypte, Ex.2:23; 3:7 en 9:

En voorts geschiedde't in deze vele dagen
 en voorts sterft de koning van Egypte
 en voorts jammeren³ de stichtkinderen van Israël vandaan van de
 [herendienst en schreeuwen^Z zij aan;
 en voorts gaat op hun gekerm tot gods vandaan van de herendienst!

En voorts zegt die-JHWH-van-Israël
 ziende zie ik enwel de gebogenheid van het volk mijner aldus in Egypte;
 enwel het geschreeuw^{Ts} hunner vandaan van de vertegenwending
 [van zijn opdrijvers,
 ja ik volken hun smarten!

En welnu kijk-eens het geschreeuw^{Ts} van de stichtkinderen van Israël komt naar mij;
 en ook zie ik en wel de onderdrukking aldus Egypte onderdrukkend hen!

Zo is Jeremia (20:8) ‘aan’t aanschreeuwen’ en “gewelddaad en kaalslag” aan’t roepen. In II Kon.8:3 en 5 lezen we, hoe de Sunamitische vrouw, wier zoon Eliasa genezen had, na de hongersnood terugkeerde en de koning van Israël aanschreeuwde om teruggave van haar huis en akker.

---

1. O.a. H.W.Wolff in BK XIV S.54.

2. Zie R.Albertz in THAT II S.573.

3. Hebr.: $\text{אָנָן} / \text{AáNàCh}$, verwant met $\text{אָנָן} / \text{AáNáH}$ en $\text{אָנָן} / \text{AáNàN}$, werkwoorden die eveneens met ‘jammeren’ kunnen worden vertaald.

In Jes.5:7, het slot van Jesaja's 'gelijkenis' van de wijngaard, wordt gezegd: ".....en voorts is Hij gespannen op stelregeling en kijkeens ontsteltenis, op gerechtigheid en kijkeens aangeschreeuw. Waar steeds maar 'aangeschreeuwd wordt' ontbreekt dus gerechtigheid. Mensen worden ook 'aangeschreeuwd' om te gaan strijden. Aan het einde van de geschiedenis van Jefta, in Ri.12 vs 1 en 2, staat:

En voorts wordt aangeschreeuwd^{Ts} (Niphal) iedereen van Efraïm en voorts steekt men over Noordwaarts;

en voorts zeggen zij aan Jefta, wat-kennend steek jij over om in't brood te raken met de stichtkinderen van Ammon en tot ons roep jij niet om te gaan mèt jou; jouw huis zijn wij doen vlammen op jou met vuur.

En voorts zegt Jefta: een vuur van twist, zo geschied ik en mijn volk en de stichtkinderen van Ammon met macht;

En voorts schreeuw^Z ik aan enwel jullie en niet bevrijden jullie mij vandaan uit hun hand. Vergelijkbare teksten: Ri.4:10,13, 6:34; 7:23.

Dit 'aanschreeuwen' heeft een *waarschuwend* karakter. Er wordt om zo te zeggen 'moord-en-brand'⁴ geschreeuwd om anderen te waarschuwen. Er wordt in woorden geen "help" geroepen, nee er wordt geschreeuwd wat er gaande is. De strijders worden niet bij name opgeroepen, nee er wordt hun toegeschreeuwd wie of wat er dreigt.

Dat is ook de betekenis van de **Niphal**; b.v. in I Sam 14:20:

Saul nu en al het volk dat mèt hem was werd aangeschreeuwd^Z en zij kwamen ten strijde.

En in I Sam.13:4:

.....En voorts wordt aangeschreeuwd^{Ts} het volk achter Saul aan naar Gilgal!

De **Piëel** komt alleen voor in II Kon.2:12:

En Elisa ziende en hij uitschreeuwend^{Ts}: vader mijner, vader mijner, een oprijtuig Israëls en zijn ruiters; en niet ziet hij hem nogmalig.

De **Hiphil** kan daarom het beste vertaald worden met 'doen aanschreeuwen', zoals in I Sam.10:17:

En voorts doet aanschreeuwen Samuel het volk: tot die-JHWH-van-Israël Mispawaarts.

De twee afgeleide zelfstandige naamwoorden

respectievelijk זָעָה / Ze"áQáH en זָעָהָּ komen beide alleen in het enkelvoud voor en kunnen met 'het aanschreeuwen' vertaald worden.

Het eerste woord komt voor in

Gen.18:20:

Voorts zeide de HEERE: dewijl het geroep (het aanschreeuwen) van Sodom en Gomorra groot is.....

Jeremia zinspeelt op deze tekst in

Jer.20:16:

En-voorts-geschiedt die-manmenselijke - hij als de steden die omkeert die-JHWH- van-Israël en geen spijt heeft hij; hij hoort het aanschreeuwen in de ochtend en het geschetter in de tijd van de middag.

Het komt enkele keren voor in Jesaja en Jeremia en één keer in Prediker.

Het tweede woord komt vaker voor; eveneens in Gen.18 (vs 21), enkele keren in Exodus, zoals in

Ex.3:7 en 9:

En de HEERE zeide: Ik heb zeer wel gezien gezien de verdrukking mijns volks hetwelk in Egypte is, en hun geschrei(aanschreeuwen) gehoord vanwege hun drijvers....

En nu zie, het geschreeuw(aanschreeuwen) der kinderen israëls is tot Mij gekomen....

---

4. Zie de passage over het "Zeterschreien" (= 'moord-en-brand-schreeuwen') in THAT II S.573.

Gevolgen voor de betekenis

Het gaat in dit Hebreeuwse woord dus niet om het uiten van emotionele, ongearticuleerde kreten. Dit aanschreeuwen is niet alleen te horen, maar te verstaan en dus te beantwoorden - en zo funktioneert het in de teksten, b.v. in de bekende teksten waarin die-JHWH-van-Israël tegen Mozes zegt, dat Hij vanwege dit aanschreeuwen zal komen om hen te bevrijden. Er wordt ook altijd *om iemand* geschreeuwd, beter dus: iemand wordt aangeschreeuwd. De Israëlieten hebben niet schreeuwend rondgelopen in Egypte; dat zou ook niet getolereerd worden door de Egyptische 'drijvers'! Niet iedereen moest het horen: die ene moest het horen dit 'aanschreeuwen' vanuit het verborgene.